

Implementatie Richtlijnen voor Logopedie en Diëtetiek bij patiënten met ALS

Sandra Offeringa,
*Logopedist en Spraak-/Taalpatholoog
AMC afdeling Revalidatie, Neuroteam:
MND/ALS*

Coby Wijnen,
Diëtist Spierziekten Nederland

Hersencentrum

Implementatie =

Procesmatige en planmatige invoering van vernieuwingen en/of verbeteringen (van bewezen waarde) met als doel dat deze een structurele plaats krijgen in het beroepsmatig handelen, in het functioneren van organisatie(s) of in de structuur van de gezondheidszorg.

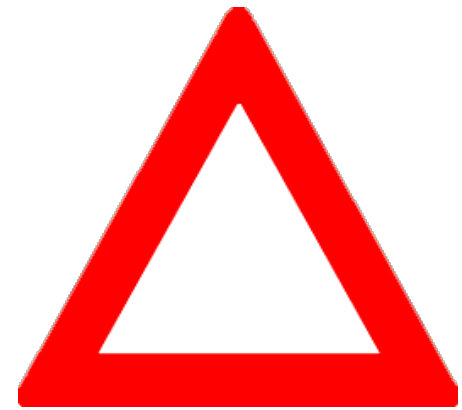
<http://glossarium.regieraad.nl/Implementatie>

Hersencentrum

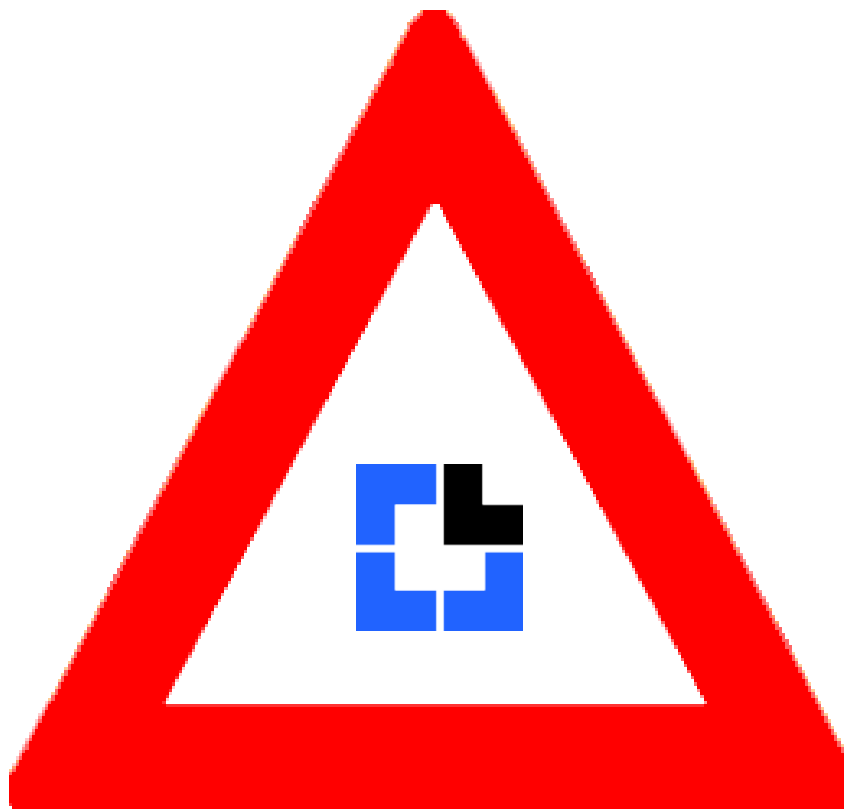
3 Delen:

- Multidisciplinaire Richtlijn ALS: Richtlijnen voor ergotherapie, fysiotherapie en **logopedie** bij patiënten met ALS (2012)
- Dieetbehandelingsrichtlijn diëtetiek (herziening 2012)
- Workshop LOGO-DT

Logopedie

Hersencentrum

Focuspunten LOGO: (terminologie ICF)

- Mentale functies: Taal
- Stem en spraak
- Ademhalingsstelsel
- Spijsverteringstelsel
- Communicatie
- Eten en drinken

- Praktijk richtlijn
- Onderbouwing:
 - Conclusies en Aanbevelingen
 - Werkkaarten
- Bijlagen

Implementatie LOGO

Hersencentrum

Table II. Swallowing

ALSSS-SW lijst

<i>Normal eating habits</i>		
10	Normal swallowing	patient denies any difficulty chewing or swallowing; examination demonstrates no abnormality
9	Nominal abnormality	only patient notices slight indicators such as food lodging in the recesses of the mouth or sticking in the throat

<i>Early eating problems</i>		
8	Minor swallowing problems	complains of some swallowing difficulties; maintains essentially a regular diet; isolated choking episodes
7	Prolonged time/smaller bite size	meal time has significantly increased and smaller bite sizes are necessary; must concentrate on swallowing thin liquids

<i>Dietary consistency changes</i>		
6	Soft diet	diet is limited primarily to soft foods; requires some special meal preparation
5	Liquified diet	oral intake adequate; nutrition limited primarily to liquified diet; adequate thin liquid intake usually a problem; may force self to eat

<i>Needs tube feeding</i>		
4	Supplemental tube feedings	oral intake alone no longer adequate; patient uses or <i>needs</i> a tube to supplement intake; patient continues to take significant (greater than 50%) nutrition orally
3	Tube feeding with occasional oral nutrition	primary nutrition and hydration accomplished by tube; receives less than 50% nutrition orally

<i>No oral feeding</i>		
2	Secretions managed with aspirator and/or medications	cannot safely manage any oral intake; secretions managed with aspirator and/or medications; swallows reflexively
1	Aspiration of secretions	secretions cannot be managed noninvasively; rarely swallows

Werkkaart 4 Logopedische Behandelstrategieën bij ALS

Preventie	Doel	Strategie	In samenwerking met (naast patiënt en omgeving)
Mutisme	- Vraagt om verdere ontwikkeling, nu geen focus van deze richtlijn. - Blijven communiceren met omgeving.	- Informeren omgeving over taalverarming en indien nodig aanleren non-verbale communicatie strategieën aan patiënt en omgeving. - Creëren basale communicatievoorwaarden; in een vroeg stadium aanleren gebruik communicatiehulpmiddel (bijv. eenvoudig in te zetten communicatieapparaat). - Geven van communicatieadviezen aan gesprekspartners.	- Arts, ergotherapeut, (neuro-)psycholoog.
Anartrie	- Zolang mogelijk behouden spraak-verstaanbaarheid. - Blijven communiceren met omgeving.	- Inventariseren premorbide stem- en spraakfunctie. - Informeren en adviseren ten aanzien van bewustwording en veranderingen met betrekking tot stem- en spraakfunctie. - Aanleren/behouden zo optimaal mogelijke lichaamshouding en adem- stemkoppeling. - Optimaliseren spraakverstaanbaarheid door middel van adem-, stem- en articulatietechnieken. - Informeren en adviseren met betrekking tot pseudobulbair affect. - Informeren over mogelijkheden communicatiehulpmiddelen en principes Totale Communicatie.	- Arts, ergotherapeut, fysiotherapeut, leverancier communicatiehulpmiddelen.
Aspiratiepneumonie	- Voorkomen van een aspiratiepneumonie. - Behouden van krachtige hoestfunctie.	- Informeren en adviseren met betrekking tot veiligheid slikfunctie en ten aanzien van veranderingen op gebied van eten, drinken en speekselbeheersing. - Behouden/aanleren van een goede hoesttechniek, airstacken. - Instrueren omgeving met betrekking tot Heimlich-manoeuvre. - Optimaliseren slikken bij eten en drinken door middel van houdingsaanpassingen, toepassen compensatiestrategieën en slikmanoeuvres. - Adviseren over aanpassen vocht- en voedingsconsistenties. - Informeren over mogelijkheid sondevoeding (eventueel in combinatie met orale intake) via PEG, PRG (eventueel NGT).	- Arts, diëtist, fysiotherapeut, ergotherapeut, mondhygiënist.
Ondervoeding/dehydratie	- Behouden lichaamsgewicht en voldoende vocht- en voedingsintake ondanks kauw- en slikproblemen. - Zolang mogelijk vocht en voeding per os handhaven.	Zie ook: strategieën bij aspiratiepneumonie.	- Arts, diëtist, fysiotherapeut, ergotherapeut.
Speekselverlies	- Zolang mogelijk behouden van speekselbeheersing. - Zolang mogelijk behouden van een goede mondhygiëne.	- Informeren en adviseren met betrekking tot veiligheid slikken en ten aanzien van veranderingen op gebied van eten, drinken en speekselbeheersing. - Behouden/aanleren van een goede hoesttechniek. - Optimaliseren speekselbeheersing door middel van houdingsaanpassingen, toepassen compensatiestrategieën en slikmanoeuvres. - Adviseren over aanpassen voedingsamenstelling in verband met invloed verminderen speekselproductie. - (Via arts) injecteren speekselklieren met Botulinetoxine (B), eventueel radiotherapie.	- Arts, fysiotherapeut, ergotherapeut, diëtist, mondhygiënist.

Hersencentrum

Diëtetiek

- Sinds 2007
- Evidence / practise based
- Samenvatting site ALS centrum

Vragenlijst

- Afstemming PEG

- Nachtelijke sondevoeding?

Consistentiematrix

Hersencentrum

Workshop LOGO-DT

Hersencentrum

Wat al gedaan?

- Teambesprekingen
- Casuïstiek
- Referaat gehouden / presentatie gegeven
- Gezamenlijk eerste consult Logo + Diëtist
(30 min Logo, 30 min samen, 30 min Diëtist)

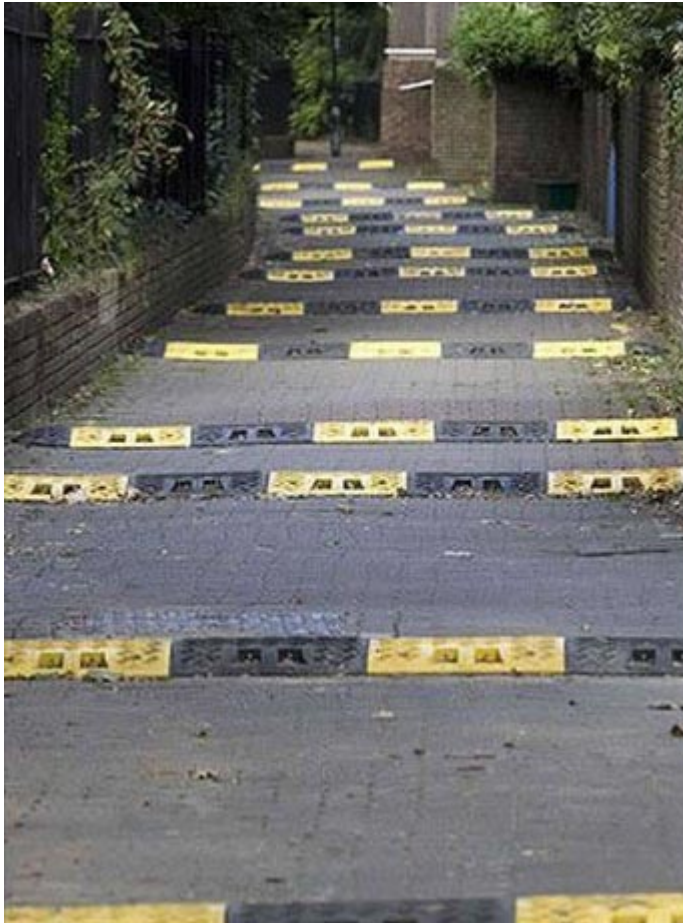
Hobbels op de weg...

Hersencentrum

Soort hobbels

Tot nu toe weinig samenwerking:

- **Diëtist niet op locatie**
- **Te weinig afstemming van taakinhoud**

Hersencentrum

Nog een hobbel...

Weinig samenwerking:

- **Lay-out Richtlijnen te verschillend**

Hersencentrum

... en beren...

Tot nu toe weinig samenwerking:

- **Weinig uren ALS patiëntenzorg / tijdgebrek**
- **Verminderde / lage belastbaarheid pt.**

Hersencentrum

Dus: *Werk in uitvoering!*

Hersencentrum

Hoe de hobbels te verkleinen?

Hersencentrum

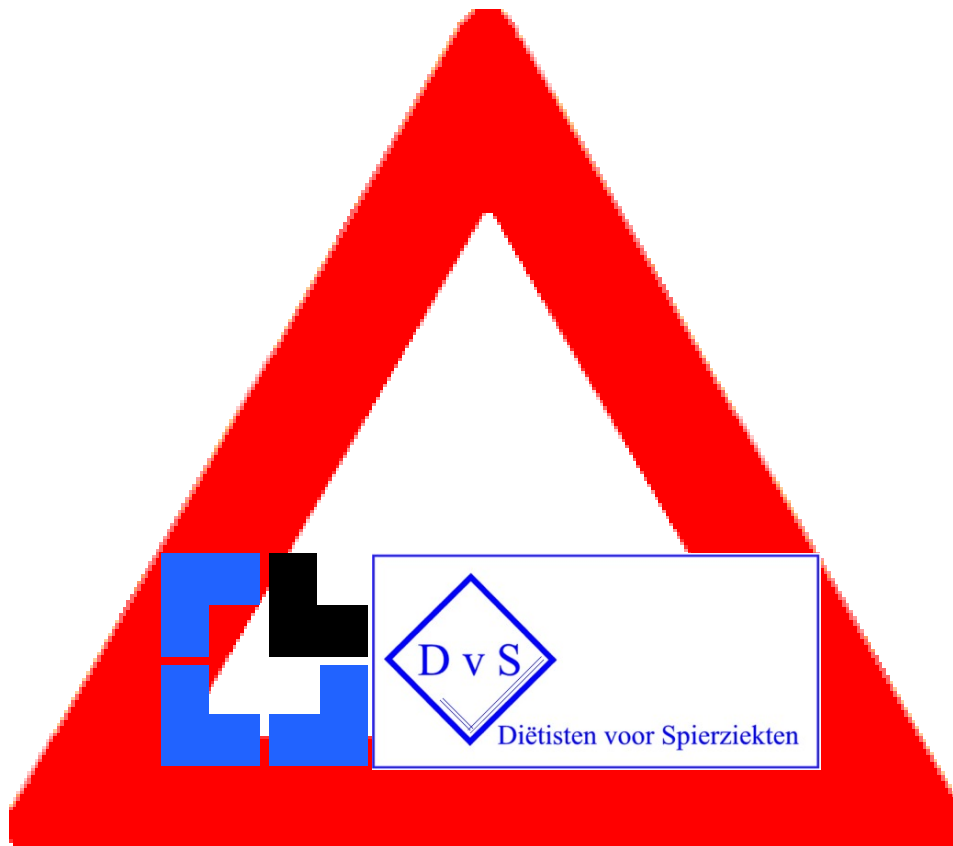
Op een rijtje:

Tot nu toe weinig samenwerking:

- **Diëtist niet op locatie**
- **Te weinig afstemming van taakinhoud**
- **Lay-out Richtlijnen te verschillend**
- **Weinig uren ALS patiëntenzorg / tijdgebrek**
- **Verminderde / lage belastbaarheid pt.**
- **...?**

Take home message

Hersencentrum

- www.als-centrum.nl
- www.dietistenvoorspierziekten.nl

Hersencentrum

